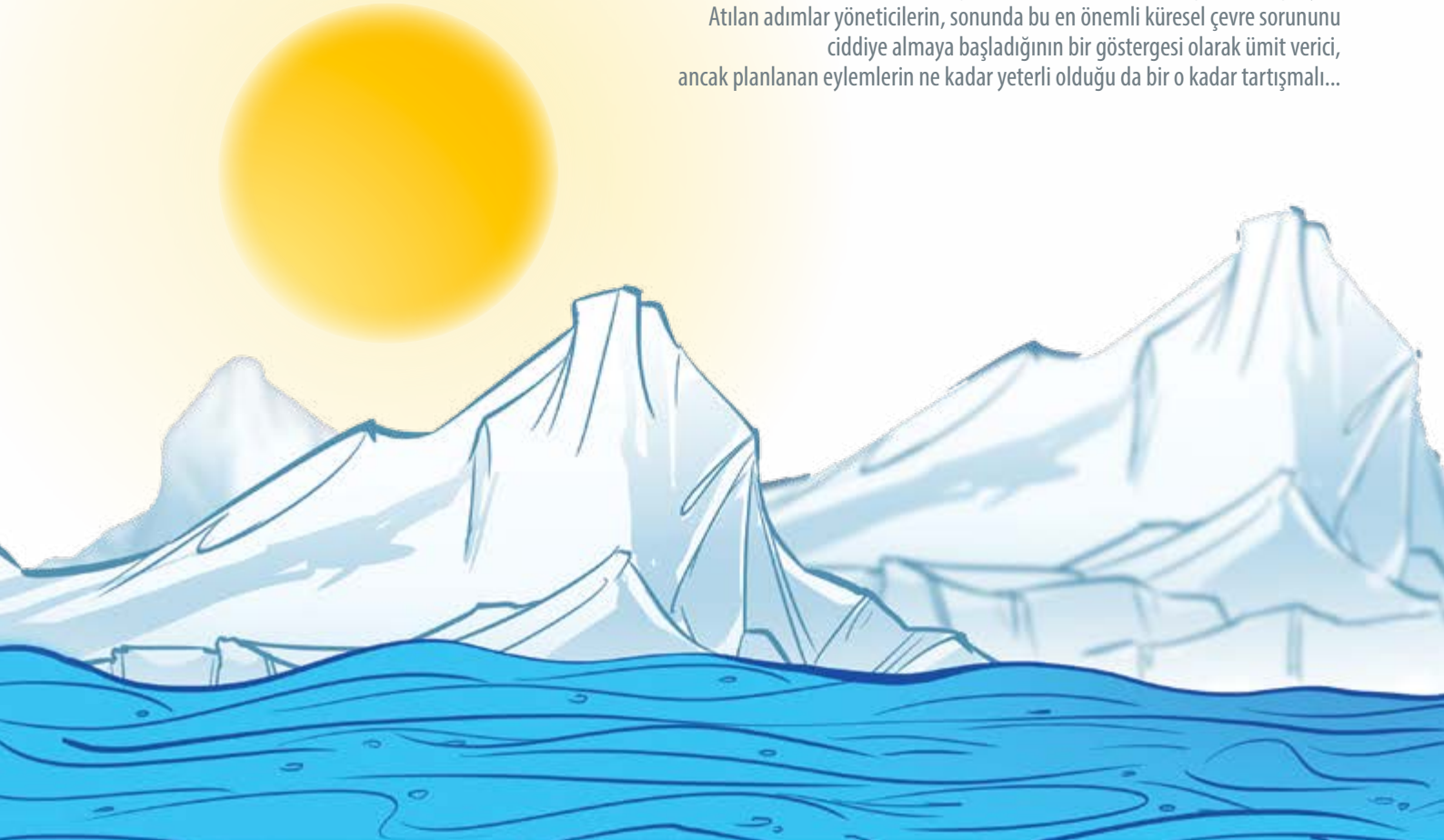


Küremiz Isınırken EYLEME GEÇME ZAMANI

Bir kısım etkileri, artık günlük hayatımızda bile gözlemleyebildiğimiz hale gelen küresel iklim değişikliği sadece gelecek kuşakların varsayılan bir sorunu olmaktan çıktı. İklim değişikliğinin gelecekte nasıl sonuçlar doğuracağı ise dünya uluslarının bugün ne yapacağına bağlı. Yıl sonunda Paris'te yapılacak olan ve 190'dan fazla ülkenin bir araya gelerek önemli kararlar alması beklenen iklim değişikliği toplantısı yaklaşırken dünyanın başlıca endüstrileşmiş ülkelerinden birbiri ardına gelen karbon salımını azaltma taahhütleri bilim ve çevre koruma camialarında gündeme geliyor. Atılan adımlar yöneticilerin, sonunda bu en önemli küresel çevre sorununu ciddiye almaya başladığının bir göstergesi olarak ümit verici, ancak planlanan eylemlerin ne kadar yeterli olduğu da bir o kadar tartışmalı...



Bugün artık küresel iklim sisteminin ısınmakta olduğu neredeyse kesin olarak biliniyor. Tüm dünyadan iklim değişimi konusunda uzman bilim insanlarını bir araya getiren Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) bunu her yıl yayımladığı raporlarla ortaya koyuyor. Küresel ortalama sıcaklık 1880'den bu yana $0,8^{\circ}\text{C}$ artmış durumda. Son otuz yılı onar yıllık dilimlere bölersek, her dilim bir öncekinden sıcak geçtiği gibi bu otuz yıl, kayıt tutulmaya başlanan 1850'den bu yana yaşanan en sıcak otuz yıl oldu. IPCC en az %95 güvenirlikle, ısınmanın baskın sebebinin 20. yüzyıl ortalarından itibaren gerçekleşen insan kaynaklı sera gazı salımı olduğunu belirtiyor. Küresel ölçekteki sera gazı salımıysa artmaya devam ediyor. Başlıca sera gazı olan karbondioksitin enerji kaynaklı küresel salımı her yıl rekor düzeylere ulaşıyor. Atmosferdeki karbondioksit oranı da yıldan yıla artıyor ve şu anda son 800.000 yılın en yüksek düzeyinde.

İklim bilimciler arasında, iklim değişikliğinin tehlikeli boyutlara ulaşmaması için endüstrileşme öncesi döneme göre ısınmanın 2°C 'yi geçmemesi gerektiği yönünde genel bir kabul var. Bilimsel bulgular 2°C 'yi aşan bir ısınmanın geri dönüşü olmayan ve yıkıcı çevresel sonuçlar, insan sağlığı, refahı ve ekonomi açısından da büyük maliyetler doğuracağına işaret ediyor. Ancak şimdiye kadar uluslararası düzeyde alınan tedbirler bu üst eşiğin aşılmasını önlemeye yetmiyor.



Küresel Isınmayı Şimdiden Yaşıyoruz

Titizlikle tutulan ve incelenen sıcaklık verileri küresel ısınmanın en çarpıcı kanıtı. Bu veriler geçtiğimiz yüzyıl boyunca görece hızlı ve yaygın bir sıcaklık artışı olduğuna işaret ediyor. NASA'nın Goddard Uzay Araştırmaları Enstitüsü verilerine göre en sıcak 10 yıl 1997-2008 arasında yaşandı. 1978'den bu yana gözlemlenen sıcaklıklar da özellikle dikkate değer. Çünkü hem bu dönemdeki sıcaklık artış hızı çok yüksek hem de Güneş'ten gelen enerjiye ilişkin yine bu dönemdeki hassas ölçümler bu artışın Güneş'teki değişikliklerden kaynaklanmadığını gösteriyor.

Deniz seviyesindeki yükselme de ısınmanın bir başka göstergesi. Geçen yüzyıl boyunca küresel deniz seviyesi yaklaşık 20 cm yükseldi. Üstelik bu yükselme giderek hızlanıyor. Küresel ısınma deniz seviyesini iki şekilde yükseltiyor. Okyanus sularının ısındıkça genişmesiyle ve karaya bağlı buzulların ve buz örtülerinin erimesiyle. Deniz seviyesi bilim insanlarının birkaç sene önce öngördüğünden bile hızlı yükseliyor. Eğer mevcut öngörüler doğru çıkarsa 2100'e gelindiğinde 3-4 °C'lık bir küresel ısınma deniz seviyesinde bir metreye yakın bir yükselmeye neden olabilir. Buysa gelişmekte olan 84 ülkedeki yaklaşık 56 milyon insanın göç etmesini gerektirebilir.

Deniz buzullarının azalması da önemli göstergelerden. ABD Ulusal Kar ve Buzul Veri Merkezi'ne göre Kuzey Kutbu'ndaki deniz buzullarının eylül aylarındaki -yıl içinde minimum büyüklüğe indikleri ay- genişliği, 1979'dan beri %30'dan fazla azaldı. Diğer mevsimlerdeki buz mik-

tarı da azaldı. Son yıllardaki gözlemler bu buzulların eskisine göre çok daha ince ve genç olduğunu, yani yıl boyu duran buzulların azaldığını gösteriyor. Deniz yüzeyinde yüzen bu buzullar güneş ışınlarını uza-ya geri yansıtarak iklimin düzenlenmesinde önemli rol oynuyor. Ayrıca kutup ayları, foklar ve morslar gibi pek çok kutup türünün yaşam döngüsü için önem taşıyor.

Küresel ısınmayla birlikte yağış rejimlerinde de değişimler gözleniyor. Bazı yerler daha fazla yağış alırken bazı yerler daha az alıyor. Hemen hemen her yerde daha şiddetli yağışlar görülüyor çünkü sıcak hava daha fazla su buharı taşıyabiliyor. Bunun örneklerini son yıllarda yurdumuzda da sıkça görüyoruz.

Isınmanın bir başka belirgin göstergesiye okyanusların asitlenmesi. Okyanuslar fosil yakıt tüketiminden kaynaklı olarak atmosfere salınan karbondioksitin büyük bir kısmını emerek küresel ısınmayı yavaşlattı. Ancak bu karbondioksit fazlası okyanusları da etkiliyor. Deniz yüzey sularının pH'sı 1750'den bu yana 0,1 birim azaldı. Eğer fosil yakıt tüketimini azaltma yönünde hiçbir tedbir alınmazsa 2100 itibarıyla bu değer 0,5 birim daha azalabileceği öngörülüyor. Okyanus asitlenmesi deniz ekosistemlerinin sağlığı ve sürdürülebilirliği açısından önemli bir tehdit oluşturuyor. Özellikle mercan resiflerinde mercan beyazlaması denen olayı tetikleyerek hassas ve değerli bu ekosistemlerin varlığını tehlikeye atıyor.

İklim Değişikliğine Karşı Eylemin Çileli Geçmişi

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne (UNFCCC) katılan ülkeler tarafından 1997'de imzalanan Kyoto Protokolü kontrolsüz sera gazı salımı sorununa yönelik uluslararası ilk adım oldu. Ancak sera gazı salımını azaltmaya yönelik hukuki bağlayıcılığı olan bu tek anlaşma, sadece gelişmiş ülkelerin eyleme geçmesini gerektiriyor. Kyoto'nun ilk taahhüt dönemi olan 2008-2012 aralığında, gelişmiş ülkelerin salımlarını 2012 itibarıyla 2008'deki düzeylerin ortalama %5 altına çekmiş olması bekleniyordu. Kyoto imzalandığı sırada AB üyesi olan 15 ülke bu hedefi geniş bir hata payıyla tutturdu. Ancak protokolün gelişmekte olan ülkelere eylem beklememesi bir yana ABD'nin protokolü hiçbir zaman onaylamamış olması ve Kanada'nın da 2012'de cayması protokolün etkisini iyice azalttı.

Kyoto Protokolü'nün ikinci ayağıysa 2013 yılı ile küresel anlaşmanın yürürlüğe gireceği 2020 yılı arasını kapsıyor. AB bu kapsamda sera gazı salımını 1990 düzeyinin %20 altına çekmeyi taahhüt etti. Ancak protokolün ilk kısmında taahhütlerini yerine getiren gelişmiş birkaç ülke -Japonya, Rusya ve Yeni Zelanda- ikinci kısımda aynı çabayı göstermiyor. Dolayısıyla şu anda Kyoto Protokolü küresel salımın sadece %14 kadarını kapsıyor.

2020'ye gelindiğinde toplam salımın yaklaşık üçte ikisinin gelişmekte olan ülkelere kaynaklanacağı öngörülüyor. AB de uzun süredir Kyoto'yu, gelişmiş ülkeler başı çekmeye devam etse de sadece onlardan değil, gelişen dünyada yeni ortaya çıkmakta olan başlıca ekonomilerden de eylem bekleyen, yeni bir küresel hukuki çerçevenin takip etmesi gerektiğini savunuyor.

2015 Paris Konferansı'na Doğru

BM iklim müzakereleri 2012'ye kadar ve 2012'den sonrasında iklim değişikliğiyle ilgili yapılması gerekenler konusunda bir anlaşmaya varmak üzere 2007'den beri devam ediyor. Müzakereler şimdiye kadar 2009'da Kopenhag Mutabakatı, 2010'da Cancún Zirvesi, 2011'de Durban Çıktıları, 2012'de Doha İklim Geçidi ve 2013'te bir dizi kararın alındığı Varşova Konferansı'yla sonuçlandı.

Bu sonuçlar hem acilen eyleme geçilmesini teşvik etme açısından hem de AB'nin uzun süredir savunduğu, geleceğin küresel iklim anlaşmasının unsurları olarak ilerlemeye işaret ediyor. Ancak şimdiye kadar üzerinde anlaşılan eylemler, küresel ısınmayı 2°C'nin altında tutma hedefi için yeterli değil.

Durban Konferansı'nda AB'nin ve küresel ısınmaya karşı en savunmasız durumdaki gelişmekte olan ülkelerin girişimiyle, tüm ülkeleri kapsayan küresel bir hukuki çerçevenin başlatılması için bir takım belirlendi ve bu çerçevenin 2015'te kabul edilip 2020'de yürürlüğe girmesi kararlaştırıldı. Bu çerçeve bir protokol, başka bir hukuki araç ya da tüm paydaşlara uygulanabilecek hukuki yaptırıma sahip bir karar biçiminde olabilecek. Durban Konferansı'nda ayrıca Kyoto Protokolü için ikinci bir taahhüt dönemi olması kararlaştırılmış, bunun ayrıntıları Doha Konferansı'nda belirlenmişti.

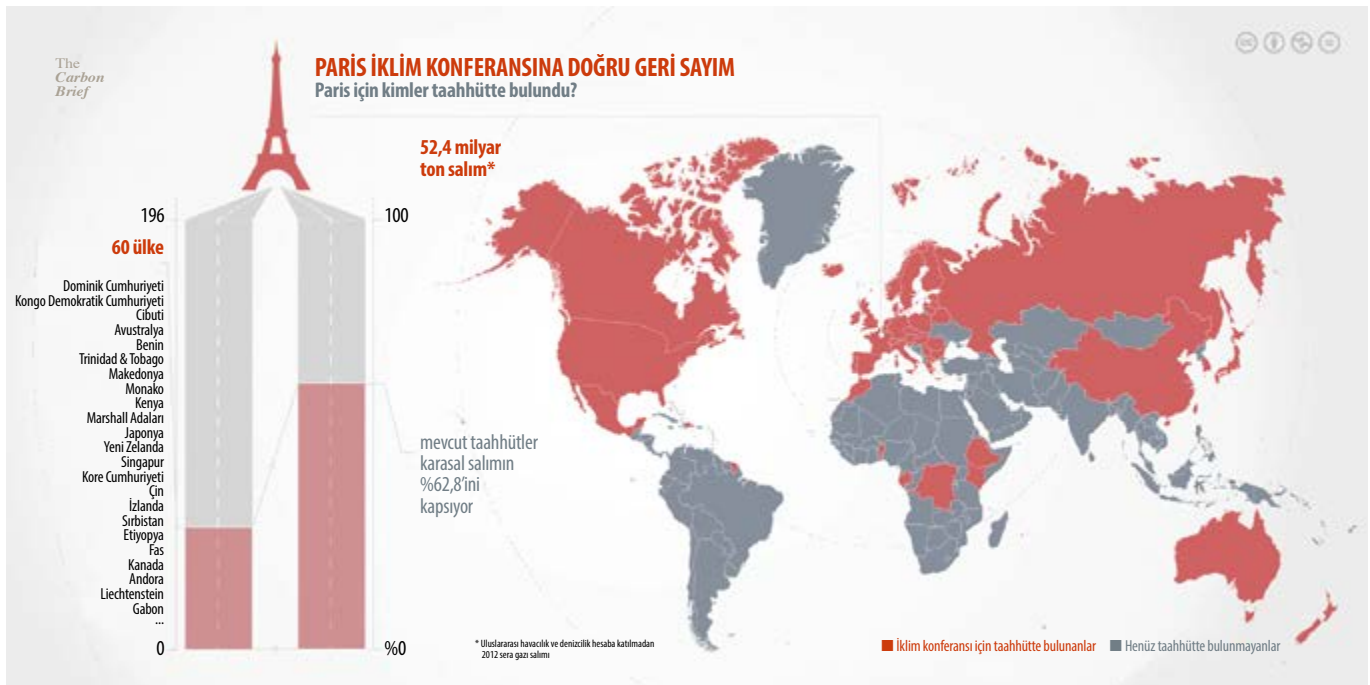
2013 Varşova ve 2014 Lima iklim konferanslarında alınan karara göre tüm ülkelerin 2015'te imzalanacak anlaşma için önerdikleri salım azaltma hedeflerini "planlanan ulusal katkı kararı" (INDC) biçiminde 2015 Paris Konferansı öncesinde sunması gerekiyor. Katkı miktarları her bir paydaş tarafından ulusal düzeyde hazırlanıp UNFCCC'ye sunuluyor.

UNFCCC sekreterliği bu katkı kararlarını duyuracak ve bu ulusal kararların, birlikte uygulandıklarında bizi küresel ısınmayı 2°C'nin altında tutma hedefine götürüp götüremeyeceği konusunda bir öngörü raporunu 1 Kasım itibarıyla yayımlayacak.

Pek çok ülke azaltma hedefini belirlerken çeşitli pazarlık ve işbirliği süreçlerinden geçti. Çünkü sonuçta sera gazı salımının azaltılması ülkelerin ekonomik gelişmelerinden ya da gelişme hızlarından ödün vermesi anlamına geliyor ve tüm ülkelerin üzerine düşeni yapması çok önemli.

BM'nin Paris Konferansı için sera gazı salımı azaltma tekliflerinin sunulmasını tavsiye ettiği ilk tarih olan 31 Mart'ta ABD, Avrupa Birliği ve başka birkaç ülke azaltma tekliflerini sundu. ABD sera gazı salımını 2025 itibarıyla 2005'teki düzeyin %26-28, AB ve Norveç 2030 itibarıyla 1990'daki düzeyin %40, Rusya 2030 itibarıyla 1990'daki düzeyin %25-30, İsviçre'ye 2030 itibarıyla 1990'daki düzeyin %50 altına çekeceğini açıkladı.

Yazımızın hazırlandığı Eylül ortası itibarıyla BM'ye sera gazı salımı azaltma taahhüdü veren ülke sayısı 60. Bu katılım dünyadaki toplam sera gazı salımının %62,8'ini temsil ediyor. Taahhüt veren ülkeler kırmızı, henüz vermemiş olanlara griyle gösteriliyor.

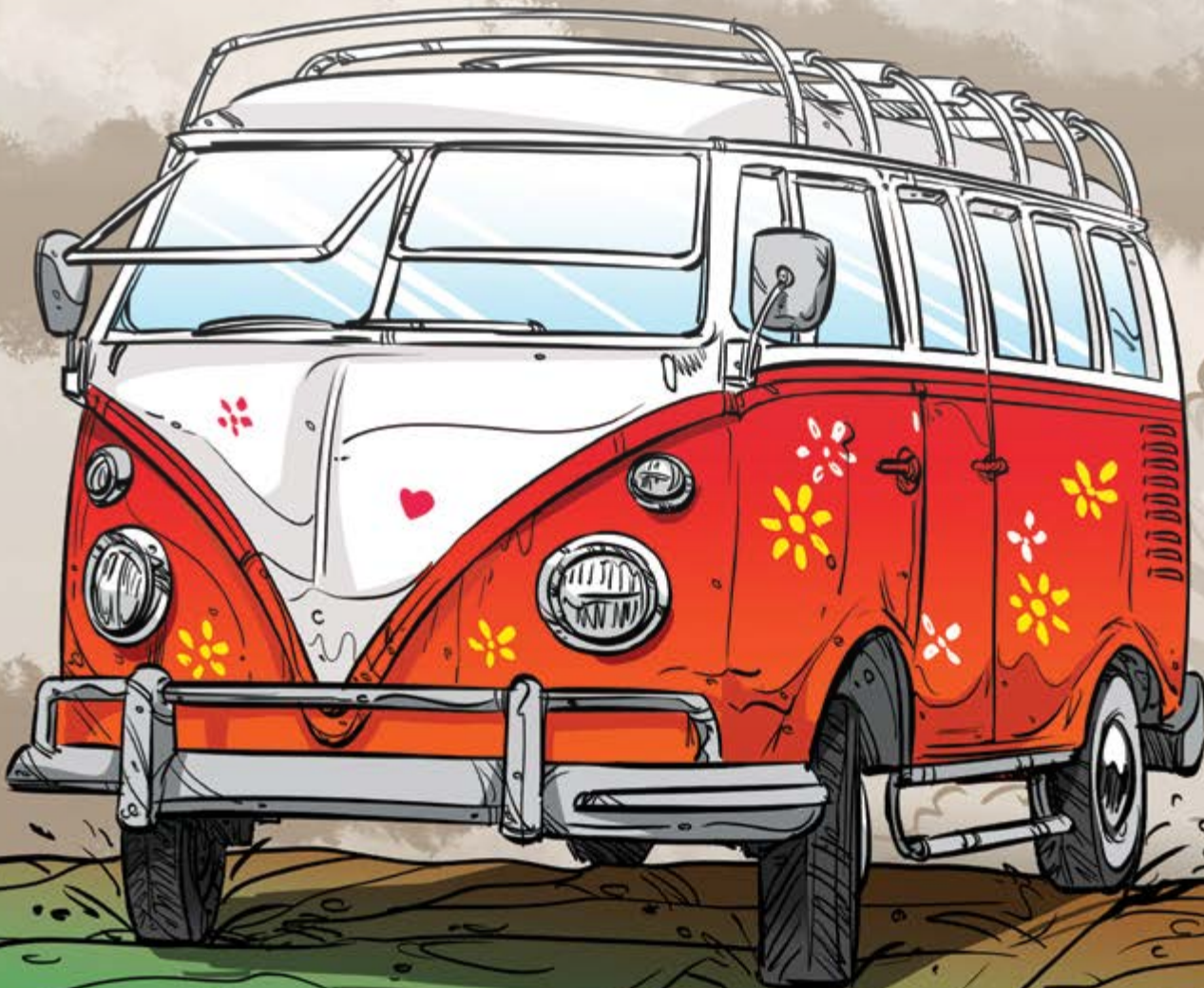


Haziran ayında Almanya'da yapılan dünyanın en büyük yedi ekonomisi konumundaki yedi ülkenin liderlerinin katıldığı G7 Zirvesi'nde de iklim değişikliği konusunda adım atma yönünde önemli bir kararlılık sergilendi. G7 belgesinde sera gazı salımını 2050 itibarıyla 2010 düzeyinin %40-70 altına çekmek gibi bir hedef yer aldı. Bu da yine ülke yöneticilerinin iklim değişikliğinden kaynaklı tehlikenin boyutlarını kavramaya başladığının bir göstergesi.

Haziran sonunda da dünyanın en büyük iki sera gazı salıcısı konumundaki Çin ve Brezilya, Paris Konferansı için sera gazı salımını azaltma planlarını açıkladı. Çin 2030 itibarıyla karbon kirliliğindeki artışı durdurmaya söz verdi. Ayrıca birim gayrisafi yurtiçi hasıla başına düşen karbon salımını yine 2030 itibarıyla 2005 düzeyinin %60-65 altına çekeceğini, yenilenebilir kaynaklar ve nükleer enerji de dahil fosil yakıt olmayan enerji kaynaklarını %20 artıracığını açıkladı. Brezilya ve ABD işbir-

liği yaparak rüzgâr ve güneş enerjisi gibi yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretimini ciddi oranda artırma taahhüdünde bulundu. Brezilya yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretimini iki, ABD ise üç katına çıkarmayı planlıyor. Brezilya ayrıca kanunsuz orman kesimini engellemeye ve 12 milyon hektar ormanı yenilemeye söz verdi. Kore, İzlanda ve Sırbistan da Haziran sonunda hedeflerini açıklayan ülkeler arasındaydı. Türkiye henüz INDC önerisini sunmayan ülkeler arasında, ancak İklim Değişikliği ve Hava Yönetimi Koordinasyon Kurulu'nun 7 Ağustos'ta Çevre ve Şehircilik Bakanı İdris Güllüce'nin başkanlığında yapılan 2015/4 sayılı toplantısında, 2015 yılı sonunda Paris'te gerçekleştirilecek konferansta kabul edilmesi planlanan yeni küresel iklim anlaşmasına yönelik hazırlıklarımız da ele alındı.

Paris Konferansı öncesinde Çin'den gelen taahhüt özellikle önem taşıyordu. Çünkü Çin'in 2009 Kopenhag görüşmelerindeki inatçı tutumu görüşmeleri sekteye uğratan başlıca nedendi.



Aslında iklim değişikliğiyle ilgili küresel politikalar yıllardır, tarihsel olarak atmosferdeki karbondioksit birikiminden sorumlu zengin ülkeler ile endüstrileşmede daha geri kalan ve dolayısıyla şu anda sera gazı salımında başı çeken ülkeler arasındaki uzlaşmazlık yüzünden gelişme gösteremiyordu. Zengin ülkeler gezegenimizin geleceği için gelişmekte olan ülkelere sera gazı salımını azaltmalarını isterken gelişmekte olan ülkeler de zengin ülkelerin bir zamanlar yaptığı gibi kendi ekonomik gelişmelerini gerçekleştirmenin en doğal hakları olduğunu savunuyordu. İşte Çin'in yeni yaklaşımı bu uzlaşmazlığın aşılabilmesi ve Paris'te bir anlaşmaya varılabilmesi açısından ümit verici bulunuyor.

Batı dünyası iklim değişikliğiyle savaşta inisiyatif kullanma ve politika geliştirme konusunda başı çekerken, İslam ülkeleri tarafından da küresel iklim değişikliği konusunda harekete geçmenin dini açıdan gerekli olduğunun vurgulandığı bir iklim sem-

pozumunu gerçekleştirildi. 17-18 Ağustos'ta ülkemizin ev sahipliğinde gerçekleştirilen Uluslararası İslami İklim Değişikliği Sempozyumu fosil yakıt tüketiminin durdurulması, tamamen yenilenebilir enerjilerin benimsenmesi ve küresel ısınmadan zarar gören toplumlara yardım edilmesi gerektiği vurgulandı. Dini temelli benzeri bir çağrı da bu sempozyumdan bir süre önce Vatikan'dan gelmişti. Papa Francis yaklaşık 200 sayfalık bir rapor hazırlayarak piskoposlara göndermişti.

Obama'nın Temiz Enerji Planı

Obama hükümeti Mart ayında Paris Konferansı için sunduğu taahhüdün ardından Ağustos başında karbon salımını azaltmayı hedefleyen ulusal bir plan açıkladı. Obama'nın "iklim değişikliğiyle savaşta şimdiye kadar attığımız en büyük ve en önemli adım" olarak nitelediği Temiz Enerji Planı'nın odağında, kömür yakan enerji santrallerinden kaynaklı karbondioksit salımının 2030 itibarıyla 2005 düzeyinin %32 altına çekilmesi hedefi yer alıyor. Kömür yakan enerji santralleri ABD'nin karbondioksit salımının yaklaşık %40'ını oluşturuyor, karbondioksitse iklim değişikliğine katkıda bulunan en yaygın sera gazı. Beyaz Saray planı kamuoyuna etkin şekilde anlatabilmek ve planın benimsenmesini sağlayabilmek için pek çok infografikle desteklenmiş ve planı halk sağlığına katkıları ön plana çıkaracak şekilde özetleyen bir internet sayfası oluşturmuş. Plan pek çok çevreci grup tarafından takdir edilirken çeşitli eleştiriler de alıyor. Eleştirilerin başında planın karbon salımında yeterli azaltmayı gerçekleştiremeyecek olması geliyor. Ayrıca planın doğal gazı kayma yaratacağı, ancak zaten tamamen temiz bir enerji kaynağı olmayan doğal gazın olası metan kaçaklarından dolayı faydadan çok zarar getirebileceği de eleştiriler arasında. Planın muhalif çevreler ve eyaletlerin bir kısmı tarafından dirençle karşılanması da gerçekleştirilebilirliğiyle ilgili soru işaretleri oluşturuyor.

Paris Konferansı Yararlı Olacak mı?

Dünyanın en büyük karbon kirleticilerinin de dahil olduğu 200'e yakın ülke iklim değişikliği konusunda harekete geçmek üzere şimdiye kadarki en ciddi taahhütlerde bulundu. Eğer Aralık ayında Paris'te yapılacak konferansta anlaşma sağlanırsa kararlar 2020 yılında uygulanmaya başlayacak. Şimdiye kadar topu birbirine atan ve karbon salımında önemli paya sahip pek çok ülkenin bu noktaya gelmiş olması ümit verici. Bu gelişmeler en azından iklim değişikliği siyasetinin farklı bir zemine taşınmakta olduğunu düşündürüyor. Ancak tabii ki şimdiye kadarki gelişmelerin iklim değişikliğiyle mücadele konusunda ne kadar yol almamızı sağlayacağı yine bilimsel analizler ve modellemelerle öngörülecek.

Berlin merkezli bağımsız bir araştırmacı birliği olan Climate Action Tracker (CAT) adlı girişim ülkelerin salım azaltma taahhütlerini takip ederek analizler ve değerlendirmeler yapıyor. CAT mevcut politikalar ve taahhütler ile Paris Konferansı öncesi yapılan taahhütlerin, yani INDC'lerin toplam etkilerini hesaplayıp değerlendiriyor ve sonuçları 2°C, hedefiyle karşılaştırıyor. Aslında 2°C küresel ısınmayı sınırlamaya ilgili üzerinde yüzde yüz uzlaşmış bir hedef değil. Isınmaya karşı en savunmasız ülkeler olan küçük ada devletleri ve en az gelişmiş ülkeler ısınmanın 2100 itibarıyla 1,5°C ile sınırlı tutulması gerektiğini savunuyor. Hatta bu öneri UNFCC'de resmi bir süreç içinde değerlendiriliyor. CAT değerlendirme yaparken bu hedefleri de karşılaştırıyor.

CAT'in analizlerine göre şu anki politikalar dünyamızı yüzyıl sonu itibarıyla endüstrileşme öncesi döneme göre 3,6 ila 4,2°C'lik bir ısınmaya götürüyor. Bu yıla kadar yapılan taahhütlerinse ısınmayı 2,9 ila 3,1°C ile sınırlı tutabileceği öngörülüyor. Dolayısıyla devletlerin yapmayı taahhüt ettikleri şeylerle şimdiye kadar yaptıkları şeyler arasında büyük bir boşluk var. Öte yandan hem mevcut politikalara hem de taahhütlere bağlı ısınma tahminleri, ısınmayı 1,5 ya da 2°C'yle sınırlı tutma hedeflerinden uzak kalıyor.

CAT'in belirttiğine göre neyse ki IPCC'nin en güncel raporu olan AR5'te ısınmayı 2100 itibarıyla 1,5°C ya da 2°C'yle sınırlı tutmak için fazladan yapılması gereken çok daha kapsamlı eylemlerin, teknik ve ekonomik olarak verimli ve uygulanabilir olduğu ifade ediliyor. IPCC'ye göre ısınmayı 2°C ile sınırlı tutmak için yapılması gerekenlerin maliyeti, artan enerji güvenliği ve azalan hava kirliliğinin getireceği sağlık avantajları gibi yan faydalar hesaba katılmadığında bile, orta dereceli. Bu, yüzyıl boyunca tüketim artışında (%1,6 ila %3'lük mevcut artış oranı üzerinden) yıllık %0,06 azalmaya karşılık geliyor.

IPCC AR5 raporunda INDC taahhütlerindeki ve mevcut politikalarındaki düzeylerden başladığında bile 1,5°C ve 2,0°C hedeflerine ulaşmanın aslında verimli olabileceği de belirtiliyor. Ancak şu anda izlenen politikalar mali açıdan verimli

olmadığı için, problemin bu şekilde çözümü olabileceğinden çok daha pahalıya gelecek. Başlangıçta optimumun altında salım azaltma yoluna gitmek daha sonra çok daha hızlı azaltım gerektirecek; bu da 2030-2050 dönemine gelindiğinde çok daha yüksek maliyetlere neden olacak. Buysa hedefe ulaşmayı çok zorlaştıracak ve muhtemelen imkânsız hale getirecek.

CAT, önemli zorluklar içerse de yüzyıl sonunda ısınmayı 1,5°C ile sınırlı tutmanın yine de verimli ve uygulanabilir olduğu görüşünde. Ancak kaybettiğimiz her on yılla birlikte zorlukların ve maliyetlerin arttığını ve bir noktadan sonra ısınmanın 2°C veya daha fazla bir değere kilitlenebileceğini ve o noktadan sonra geri dönüş olmayabileceğini belirtiyor.

Hepimizin Yapabileceği Bir Şeyler Var

Küresel ısınmayla mücadele konusunda umutsuz olmamız gerekmez de farkında olmamız gereken bir şey var. İklimin bir ölçüde değişime uğraması artık kaçınılmaz. Karbon-dioksit atmosferde neredeyse yüzyıl kalabiliyor, dolayısıyla gezegenimiz gelecek on yıllar boyunca ısınmaya devam edecek. Isındıkça da iklimde ve tüm gezegenimizde daha büyük değişimler olacak. Bu yüzden insanlığın küresel ısınmanın bir kısım etkilerini göğüslemeye hazırlıklı olması gerekiyor.

Yıl sonunda yapılacak Paris Konferansı öncesinde başka hangi ülkelerden hangi taahhütlerin geleceğini, konferansta etkin bir uzlaşma sağlanıp sağlanamayacağını ve alınan kararların etkin şekilde uygulanıp uygulanmayacağını zaman gösterecek. Ancak hızlıca karar alması, kararlarını uygulaması ve uzlaşma sağlaması bireylere göre çok daha zor olan devletler bile bu noktaya gelebilmişken, dünya vatandaşları olarak her birimiz bunu, iklim değişikliğiyle savaşmak üzere elimizden geleni yapmak için bir motivasyon kaynağı olarak görebiliriz. Sera gazı kirliliğini azaltacak seçimler yapabilir ve iklim değişikliğinin bizi bekleyen kaçınılmaz bazı sonuçlarına hazırlanarak olası riskleri en aza indirebiliriz. En azından bugünkü kararlarımızın ve seçimlerimizin gelecek nesillerin dünyasını şekillendireceğini aklımızda tutabiliriz.

Çizimler: Ersan Yağız

Kaynaklar

<http://www.epa.gov/climatechange/basics/>
http://ec.europa.eu/clima/policies/international/index_en.htm
http://ec.europa.eu/clima/policies/international/negotiations/progress/index_en.htm
<http://www.nature.com/news/un-gets-first-pledges-on-road-to-paris-climate-talks-1.17247>
<http://www.scientificamerican.com/article/how-far-does-obama-s-clean-power-plan-go-in-slowing-climate-change/>
<http://foreignpolicy.com/2015/06/30/u-s-china-and-brazil-make-climate-pledges-ahead-of-paris-summit/>
<http://www.ifsilience.com/environment/china-us-and-brazil-make-new-climate-pledges>
<http://www.nwf.org/Wildlife/Threats-to-Wildlife/Global-Warming/Global-Warming-is-Happening-Now.aspx>